

Rektor

Rikard Skårfors
FD, Utbildningsledare
Rektors kansli, Ledningssekretariatet

Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet)

Yttrande över Statens skolverks förslag till nationell digitaliseringsstrategi för skolväsendet 2023–2027

Stockholms universitet har av Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) anmodats att inkomma med synpunkter på Statens skolverks förslag till nationell digitaliseringsstrategi för skolväsendet 2023–2027. Universitetet har följande att anföra.

Övergripande synpunkter

Stockholms universitet menar att en digitaliseringsstrategi är nödvändig för att stötta lärares undervisning och elevers lärande. Universitetet ställer sig överlag positivt till förslaget till nationell digitaliseringsstrategi, som förefaller väl genomarbetat och täcker flera aspekter av arbetet med digitalisering i skolan.

Emellertid är universitetet något frågande inför ansatsen i det andra övergripande målet i strategin (s. 12). Så som det är formulerat kan det ge intrycket att skolväsendet ska digitaliseras för digitaliseringens egen skull, något som enligt universitetet måste vara underordnat skolans kunskaps- och färdighetsmål för att inte leda till felaktiga prioriteringar. Vidare skulle universitetet önska en tydligare förankring i relevant forskning samt förtydliganden avseende begrepp, inklusive konkretiserade exempel. Strategin skulle enligt universitetets mening även vinna på att ansvarsfördelningen förtydligas.

Specifikt vill universitetet uppmärksamma några enskilda delar som saknas i förslaget:

- Textrobotar, AI och VR saknas helt i texten.
- Arbetsmarknaden, branschorganisationer och näringslivet nämns knappt, trots att de är viktiga faktorer för svensk undervisning och utbildning.
- Yrkesutbildningens särskilda utmaningar och behov tas inte i beaktande.
- Det saknas problematisering av vad som kallas den ”parallella digitaliseringen” av svensk skola och handlar om elevers egna mobiltelefoner och BYOD (bring your own device) som digitala verktyg i undervisningen.
- Förslaget saknar diskussion om relationen mellan digitala och icke-digitala lärandeverktyg och hur, samt i vilka sammanhang, respektive typ av verktyg kan vara värdefulla för undervisning.

Det skulle vidare behöva tydliggöras hur de övergripande målen tagits fram, då frågan uppstår om samråd är enda grunden till strategins utformning. Samtidigt som universitetet uppskattar att strategin definierar begreppet digitala lärresurser skulle det även önska definitioner av begreppen digital kompetens och digital teknik.

Stockholms universitet menar att strategin skulle tjäna på en tydligare uppdelning av målen för olika stadier med hänsyn till barnens kognitiva, sociala och emotionella utveckling, gärna med stöd av forskare i psykologi. Det framgår visserligen att strategin ska anpassas till olika åldrar, men den anpassningen förefaller vara relativt generellt utformad; exempelvis lyfts kritiskt tänkande fram i alltför hög grad för att gälla yngre barn.

Synpunkter på respektive delmål

Delmål 1

Stockholms universitet tillstyrker delmålet. Forskning visar att barns och elevers kognitiva utveckling kan utvecklas av användandet av digitala verktyg. Digitala lärresurser kan förbättra lärandet för alla elever i skolan, men särskilt för elever som faller utanför ramen. De som gynnas extra mycket av att använda digitala verktyg i skolan är elever som har andra modersmål, olika funktionsvariationer och som kommer från socioekonomiskt resurssvaga områden.

Dock efterfrågar universitetet en något mer konkret beskrivning av vad som avses med att digitalisering kan bidra till byggandet av ett hållbart samhälle.

Delmål 2

Stockholms universitet tillstyrker delmålet, men vill tillägga att digitala lärresurser även bör ses som läromedel.

Delmål 3

Stockholms universitet tillstyrker delmålet, men vill tillägga att det även hos lärare och pedagogisk personal är betydelsefullt med ett källkritiskt förhållningssätt i förhållande till sociala medier.

För att förstå de digitala verktygens förutsättningar behövs förståelse för den digitala infrastrukturen och de system och aktörer som står bakom de tjänster som elever och studenter lär sig igenom. Dessa förhållanden behöver både lärare och elever vara insatta i, vilket strategin kunde vara tydligare med. I sammanhanget ser universitetet gärna att artificiell intelligens (AI) tas med.

Att verksamheten gemensamt ska planera och genomföra de aktiviteter som krävs kan vara en förhoppning men inte något som sker om det inte går att hänvisa till lag eller förordning.

Lärare har redan svårt att hitta tid till samverkan och det kan behöva klargöras var ansvaret ligger.

Delmål 4

Stockholms universitet instämmer delvis med formuleringarna i delmålet. Universitetet befarar emellertid att skrivningarna om medveten undervisning etc. kan tolkas som att barns intressen bör styras, och förordar formuleringar om att introducera möjligheter för barn och elever att forma och formas själva.

Det kan vidare behöva tydliggöras vilka skillnader som avses när det i slutmeningen i andra stycket talas om skillnader i behov, användning av och tillgång till digitala läresurser.

Delmål 5

Stockholms universitet tillstyrker i stort delmålet men vill uttrycka viss tveksamhet inför det riskperspektiv som framförs om stillasittande och bristande koncentration, vilket inte är förankrat i forskning. Universitetet vill också påminna om att utvärderingen av den tidigare digitaliseringsstrategin visade att beställarkompetensen behöver förbättras.

Även här vill universitetet förordna konkretisering om ansvarsfördelningen, för att undvika att skrivningarna fastnar i abstrakta strävansmål. Universitetet menar också att det borde vara ett tydligare framskrivet mål att pedagogisk personal får förutsättningar för att kunna realisera en kommande handlingsplan.

Delmål 6

Stockholms universitet tillstyrker i stort delmålet men är tveksamt till den vaga definitionen av "data", hur denna ska produceras, av vem och för vilka syften. Under delmål 6 beskrivs data som något som "kan samlas in och användas som underlag i det systematiska kvalitetsarbetet" (s. 14). Ett kvalitetsarbete som är förankrat i undervisningsverkligheten är naturligtvis önskvärt, men i takt med att olika tekniska verktyg tillämpas i verksamheten befarar universitetet att ett sådant arbete reduceras till att omfatta endast den kunskap om verksamheten som går att kvantifiera i den här typen av verktyg. Det finns många aspekter av en lärares arbete som är svåra att mäta på detta sätt. Ett exempel är rollen som mentor; hur mäter man det arbetet med digitala resurser på ett rättvisande sätt? Och även centrala fenomen i undervisningen som kunskapsutveckling låter sig svårligen fångas in med hjälp av digitala verktyg. Till detta kommer att datainsamling kan befaras ta resurser från skolans huvuduppdrag.

Här finns heller ingen diskussion kring användandet av AI (artificiell intelligens) och dess betydelse och risker för möjligheterna att generera och behandla data. Universitetet efterfrågar en tydligare beskrivning av hur data ska genereras, en genomgång av vilken betydelse AI kan

få, samt hur både möjligheter och risker kan bemötas vid användandet av data för att utveckla och följa upp verksamheten.

Delmål 7

Stockholms universitet tillstyrker i stort delmålet men är tveksamt till hur standarder ska tas fram för hela skolväsendet och på vilka grunder de ska utvärderas och utvecklas, exempelvis i förhållande till AI. Universitetet efterfrågar även ett förtydligande av vad som avses med ”datainformerad”.

Detta beslut är fattat av rektor, professor Astrid Söderbergh Widding, i närvaro av prorektor, professor Clas Hättestrand, och universitetsdirektör Åsa Borin. Studeranderepresentanter har informerats och haft tillfälle att yttra sig. Övrig närvarande har varit Anna Riddarström, Ledningssekretariatet (protokollförare). Ärendet har beretts vid Områdesnämnden för humanvetenskap och Områdesnämnden för naturvetenskap. Föredragande i ärendet har varit utbildningsledare Rikard Skårfors.